

Փ Ո Ւ Ն Ձ

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ԱՄՆ ՇԱՐԱԹ օր կը հրատարակուի:
Տարեկանն է 30 դր., վեցամեկուս 20
դր. կանխիկ վճարելի: Հատը 40 փր:
Ծանուցման տողը 40 փարսյ է մէկ
անգամի համար:

Գուրու երթալիքներուն ծախքը բաժա-
նորդաց կվերաբերի:
Լրագրին վերաբերեալ որ և է գրուած
ուղղելի առ Տնօրէնն 'ի Կ. Պոլսոյ,
Գաղղի խանի վարի յարկը թիւ է:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՐՏԱՌԻՆ

Գաղղիա յորդոր կուտայ Բ. Գրան՝
ընդհանրէ Յունաստանի կառավարութեան
յանձնել: Այս շարժում այսպիսի հեռա-
գիր մը հասաւ մայրաքաղաքս, զոր լա-
թիւքքի փութացաւ ստել: Գուրիէ այս հե-
ռագրին անհաւանականութիւնը յայտնե-
լէն յետոյ, բաւական երկար խորհրդա-
ծութիւն մը բրած է անոր վրայ, որով կը
հաստատուէ թէ Յունաստանի կառավարու-
թիւնը չկրնար ընդունիլ այսպիսի գործ մը
և քաջալեր տալ ապստամբութեան և ու-
րիշներու ալ օրինակ ընծայել: Արդարեւ,
կրնէ, Աւստրիա զվերենտիկ իտալիոյ ձը-
գեց, բայց նա՞ ուրիշ շահեր ունեցաւ:
այսինքն՝ իտալիոյ հետ, որ իւր թշնամե-
կաց մէկն էր, հաշտուեցաւ և կատարեալ
գոհունակութիւն պատճառեց անոր: Այս
պիսի շահու ակնկալութիւն մը չունի Օս-
մանեան կառավարութիւնը Յունաստա-
նէն, և ընդհակառակն՝ զիրեանէ անոր
թողլով, առիթ պիտի տայ ուրիշ անգամ
ուրիշ պահանջմունք ալ ընելու ի վնաս Բ.
Գրանի կառավարութեան: Յունաստան
միթէ չկրնար ուրիշ պատճառներ ալ ծը-
նանիլ, երբ նկատէ որ իւր փառասիրու-
թիւնը կ'յաջողի: — Գուրիէի այս տեսու-
թիւնը խիստ արդարացի է, և արդէն
կատուութիւն որ Գաղղիոյ կողմանէ այսպիսի
յորդոր մը եղած չէ:

Հունգարիոյ վարչութիւնը կայսեր ներ-
կայանալով իւր հաւատարմութեան եր-
դումն ըրաւ: Այս առթիւ Նորին վեհա-
փառութեան ճառ մը ուղղեցաւ, որ իրենց
ստաւած սահմանադրական ինքնօրէնու-
թեան համար ազգին ուրախութիւնը կը
յայտնէ, և ի վերջոյ երկրին և կայսեր բա-
րօրութեան համար իղձեր կցուցնէ: որ-
ուն բարեօրոտութեամբ պատասխաներ է
կայսրը ըսելով թէ, ուրախութեամբ հա-
ճութիւն տուած է ընդհանուր փառագա-
նայ: Սահմանադրութիւնը հաստատելով
այսպէս կը վերջացունէ խօսքը: «Այսպէս
համապատասխան լինելով Հունգարիոյ սիրելի
կառավարութիւնն Գահին և միապետու-
թեան անդրդուելի նեցուկն պիտի ըլլայ:
նոյնպէս յոյժ կ'փառաբանուի ազգը խիստ
համոզուած ըլլայ թէ զիս Հունգարիոյ երկ-
րին ամբողջութեան և սահմանադրական
ազատութեան հաւատարմութիւնը պաշտպանը

պիտի դիտենայ:» Կայսեր այս խօսքերը մեծ
հաճութեամբ ընդունուեցին: Բայց հուն-
գարացւոյ շնորհած թողտուութիւնները
իւր միւս ժողովրդաց նախանձը կըրգռեն:
կրտուի թէ Գրուադները Գրուադիոյ, Տալ-
մաուիոյ և Էսգլաւանիոյ համար ազատ վի-
ճակ մը կ'ապահովեն հունգարացւոյ ինք-
նօրէնութեան նման: Կայսրութեան այլեւ
այլ մասերու վրայ եղած այս ցեղերու
միջանքը պէտք չէ կառավարութեան վրա
տաճութիւնը նուազցնել, քանի որ ներ-
կայ դժուարութիւնը յաջողութեամբ կը
լուծուին: և պէտք է դիտնալ թէ այս
բաժանմունքը ուրիշ արդիւնք չպիտի ու-
նենան, բայց միայն կայսրութեան ամբող-
ջութեան և միութեան մեծ սկզբունքը
զոհելու կարեւորութիւնը պիտի ճանչցու-
նեն:

Սպանիոյ թագուհւոյն մամլոյ վրայ դը-
րած նոր օրէնքը կերպով մը լրագրաց դը-
րելու ազատութիւնը կ'ընչէ: Կրօնից, տն-
ձի կամ վեհապետին արժանաւորութեան
և տէրութեանց դազանեաց դէմ եղած
յանցանքները հինգ տարի բանտարկու-
թեամբ, 4200 էն մինչեւ 3600 էգէ (45 դր)
արժէք ունեցող գումար) սու ժելով պիտի
պատժուին: Հասարակաց կորագորու-
թեան դէմ գրողները, 4000 էն մինչեւ
3000 պիտի տուժեն և եթթէն մինչեւ 36
ամիս պիտի բանտարկուին: Վեհապետաց
դէմ գրողները 400 էն մինչեւ 800 տու-
ժելով վեց ամիս պիտի բանտարկուին:
Իսկ մասնաւորաց դէմ եղած յօգուածները
200 էն մինչեւ 2500 առթ տալով 7 էն մինչ
36 ամիս պիտի բանտարկուին: Երբ լրա-
գիր մը երեք անգամ պատժուի, երկու
ամիս իւր հրատարակութիւնը պիտի դադ-
րի: Իսկ երբ երեք անգամ այս վերջին
պատժին ունի վերոյիշեալ յանցանքները
գործելուն համար, բոլորովին պիտի դադ-
րի: — Մհաւասիկ Սպանիոյ յառաջագիծու-
թիւնը:

Միացեալ Նահանգաց նախագահ Պ.
ճօհնսոնի դէմ եղած հակառակութիւնն
ու թշնամութիւնը օր յօրէ կը ազդարի:
Բոլորովին ետ ձգուել է զանի դատաստա-
նի ենթարկելու դիտաւորութիւնը:

Չգիտցուի թէ Մեքսիկայի վիճակը
ինչ պիտի ըլլայ: Այս երկրին մէջ և ոչ
մէկ գաղղիացի մը մնացած է: Եթէ մնա-
ցած ալ ըլլայ՝ Գաղղիոյ կառավարութեան
կողմանէ իրերէ Գաղղիոյ չպիտի ընդուն-
ուի: Մէկ կողմանէ ժողովրդեանք Մեք-

սիկայի կմերձեան, իսկ միւս կողմանէ
Մեքսիկայի հանդէպ կայսրը ամեն ջանք կրնէ
կայսրութեան հաստատութիւնը անդրդ-
ուելի պահելու համար:

Գաղղիոյ կայսրուհին ու գահաժա-
ռանդն բաւական ծանր հիւանդութիւն
մը կրելէ յետոյ առողջացեր են: Այս առ-
թիւ կայսեր և կայսերական ընտանեաց
կողմանէ շատ նուէրներ բաշխուել, և
բազմաթիւ քաղաքական ու զինուորական
բանտարկեալներ արձակուել են:

Հռոմայ համար հետեւեալ դէպքը կը
կորագրուի Մէմօրիալ Տիրումաթիք վը-
րագրին մէջ: Հռոմայ բրտսիական դեւ-
պանը մէկ ձիով կառքով վատիկանի պա-
լատը մտած ատենը, թող չեն տուել միւս
նկուլ խնայունքով թէ օրինաց դէմ է մէկ
ձիով կառքով վատիկանի պալատը մտնել:
Գեապանը այս յայտարարութեան վրայ կը
հարկադրի ետ դառնալ, բայց իսկոյն հա-
տուցում կ'ապահովէ, որուն պատասխան
կը տրուի թէ արդարութիւն չէ պատժել
զինքն արդեւոր անձինքն, որոնք քաղա-
քին օրինաց գործադրութեան ուշադրու-
թիւն ըրած են: Այս պատասխանէն գոհ
չըլլալով դեւպանը, իւր կառավարու-
թեանը գրեթէ կամ հատուցում ընդու-
նել և կամ իր անցագրերն ետ առնուլ: —
Մեղի համար զարմանալի է Հռոմայ յիշեալ
օրէնքը: չեմք դիտել թէ ինչ դիտմամբ
հաստատուած է: միթէ անպատուութիւն
է մէկ ձիով կառքով եկաւոր մը ընդու-
նելն:

Հապէշաստանի թէոդորոս կայսրը իւր
երկրին անհնազանդ ցեղերուն վրայ մօ-
տերա վերջին արշաւանք մ'ալ յարուցած
էր: Այս վերջինն ալ չէ յաջողել, որով
հետեւ ապստամբաց գլխաւորը խոյս տը-
ուել է: Թէոդորոս այս անցադրութեան
երեսէն սենեցած բարկութիւնը Եւթոպիոյ
վեհապետաց հին մայրաքաղաքին վրայ
թափել է՝ հրամայելով կողոպտել զայն և
հիմնադատակ ընել: — Մեղ վրացի բան-
տարկեալք տակաւին արձակուած չեն, և
կայսրը Մեղիոյ թագուհւոյն նամակին
պատասխանած չէ:

ՆԵՐՔԻՆ

Կրեմէն եկած վերջին լուրերը նը-
պատուար են կայսերական կառավարու-
թեան: Ապստամբք շատ նուազցել են և
օր ըստ օրէ անձնատուր կըլլան: Շատ յու-

սալի է որ Հիւսէյնի փաշայի աշակերտութեամբ բոլոր կողմէն քիչ օրէն օտար կամաւորք ալ կանհետանան: — Կրտսի թէ, կայսերական կառավարութիւնը հաստատութեամբ յայտնէր է թէ՛ մինչեւ որ կը բեռէ բոլորովին չհնազանդէ, կըզւոյն վերաբերեալ և ոչ մէկ բանակցութեան պիտի մտնէ:

— Սըրպի իշխանը վաղը մայրաքաղաքըս կտարսուի: Ամսոյս 14 ին Պէլիքատի մէջ յայտարարութիւն մը հրատարակելով ժողովրդեան ծանուցել է թէ Պօլիս պիտի երթայ բերդերուն վերաբերեալ հրովարտակը անձամբ օգոստ: Սուլթանէն ընդունելու է շնորհակալութիւն մատուցանելու համար: — Այսուհետեւ բերդերուն վրայ Օսմանեան դրօշակին հետ Սըրպի դրօշակն ալ պարզուի, և պատերազմի ժամանակ կայսերական կառավարութիւնը դարձեալ այս բերդերը զօրք զրկելու իրաւունք պիտի ունենայ եղեր: — Սըրպիք այս տնօրինութեան վրայ ուրախանալով, մէտայլ մ'ալ հաստատել որոշեր են:

Իշխանը դիմաւորելու դրկուած են օգոստ: Սուլթանին բանակի օգնական ճէմիլ փաշայն և Բ. Գրան կողմանէ պաշտօնակալ մը: Նորին վսեմութեան համար կէօքսուի Բէօշկը բնակեալ որոշուած ըլլալով, արդէն պատրաստուել են հարկաւոր եղած պիտոյքը:

— Կրտսի թէ՛ յոյս կայ Եգիպտոսի իշխանին գոնէ մէկ քանի խնդրոյ կարգադրութեան, իմաստուն բանակցութեամբ վսեմ: Նուաբ փաշայի՝ որ Նորին բարձրութեան ներկայացուցիչն է:

— Օգոստ: Սուլթանը առաջին կարգի Օսմանիէ ականակուռ պատուանշան շնորհեց զինուորական գործոց պաշտօնէաց Բիւշտի փաշային, Մապէյն — միւշիլի հազար փաշային և զանձուց պաշտօնէին:

— Կհաւաստեն թէ՛ կայս. կառավարութիւնը խել մը հանքերու համար արածութիւն շնորհեր է բազմաթիւ օտար ընկերութեանց:

— Տեղական թղթատարութիւնը այս շաբթու ծանոց թէ շրջաբերութեան կը դադրի մինչեւ նոր կարգադրութիւն մը:

— Էթօալ տ'Օրիան կ'անուանէ թէ՛ ամերիկեան ֆրգաթին մը Հանիա հասեր է, և թէ՛ անոր ներկայութիւնը կհարկաւորի եղեր Օսմանեան իշխանութեանց կողմէն Միացեալ Նահանգաց հիւպատոսին ցոյց տրուած վարմանց պատճառաւ և թե՛ բեւա ուրիշ նպատակներով:

— Կարնոյ ընդհանուր կառավարչին օգնական անուանեցաւ Բէմալ պէյ, որ Թապիլիի Էթիքեար տաճկերէն լրագրին խմբագրապետն էր:

— Բուսանիոյ իշխանին կողմանէ Սթիլ պէյը Աւստրիոյ կայսեր ներկայանալով, իշխանին մէկ ինքնագիր նամակը մատուցել է Նորին վսեմութեան: Սթիլ պէյ Աւստրիա կըտնուի վաճառականական յարաբերութիւնները դիւրացունելու պաշտօնով:

— Էթօալ տ'Օրիան, Փարիզի Բաթրի լրագրէն առնելով, կհրատարակէ թէ՛ Փարիզ քաղաքը հեռագիր մը կիմացունէ որ Եգիպտոսի իշխանութեան ազգային ժողովը քուէով մերժեր է Օսմանեան կա-

ռավարութեան տուրք տալը, պատճառելով թէ Բ. Գուռը կրեմէ դրկուած է զիպտական զօրաց համար ծախք եղած 20 միլիոնը չվճարէր: Բուսի վսեմ: Նուաբ փաշային յանձնուել է Բ. Գուռէն խնդրել այս դումարն:

— Գորէսթօնտանա Ժէնէրալ լրագրին գրածին նայելով, խոսիւոյ նաւատորմէն մաս մը Գալիլիտարի ժողովուրդ և արդէն ուղեւորներ է դէպ ի Սրեւեան ջուրերը: Խոսիւա մէկ քանի իրաւունք ունի եղեր Կիպրոս կղզին ստանալու, որովհետեւ Սարաենիոյ թագաւորները «Կիպրոսի եւ Երուսաղէմայ թագաւոր» տիտղոսն ալ ունենալով, և հիմա՝ որ վենետիկի տէր եղաւ, Գալիլիտա Գորնօրայի ժառանգը կրնայ պահանջել եղեր: Գալիլիտա Կիպրոսի թագաւոր վերջին Լուսինեանի հետ ամուսնացած և յիշեալ կղզին վենետիկի միացուցած է եղեր:

— Էթօալ տ'Օրիանէն կիմանալով թէ՛ Տաճկաստանի մէջ օտարաց կալուածատիրութեան համար եղած որոշումն հետեւեալ պայմանաւ եղած է: Օտարք պիտի կրնան ուղածնուն չափ կարուած ունենալ եւ դարձեալ իրենց հիւպատոսարանաց պաշտպանութեան ներքեւ գտնուիլ, բայց եթէ երկու օտարաց կամ օտարի մը և օսմանեան հպատակի մը մէջ պատահած կալուածական խնդիրները կայսերական օրինաց համեմատ պիտի լուծուին ինքերկուս յոլթեան հիւպատոսական թարգմանի: Ասկէց զատ օտարք ալ պիտի մասնակցին կալուածական տրոյ:

— Հինգշաբթի տուաւ օտ Միսիլիէն մայրաքաղաքս դարձաւ Մարդօ փաշան, ամենայն փութաշնորհութեամբ կատարած ըլլալով ի նպատակ յիշեալ կղզւոյն խղճալեաց օգոստ: Սուլթանին կողմանէ իրեն յանձնուած պաշտօնը:

— Կրետացի երեսփոխանք հինգշաբթի օրը Բ. Գուռը ժողով կազմեցին ընդ նախագահութեամբ բարձր: Մեծ եպարքոսի, և ի ներկայութեան արտաքին և զինուորական գործոց վսեմ: պաշտօնէից և Մէճլիսի — վտաի նախագահին:

— Չանազ — գալէի մէջ հինգշաբթի օրը տուաւ օտուն թեթեւ գետնաշարժ մը պատահեր է: Կէս օրին նորէն կրկնուել է գարձեալ թեթեւ կերպով: Բարեբաղդաւ բար զնաւ մը պատահած չէ:

— Գամասկոսէն Լա Թիւրքի լրագրին գրուած է հետեւեալ դէպքը: — Նախադամայն մէջ տաճիկ մը քրիստոնէոց ոսկերչի մը հետ կռուի բռնուելով զանի գետին կիճէ: այս տեսնելով՝ ուրիշ տաճիկներ ալ կհանին և տեսարանը դէշ կերպարանք մը կառնու, ուսկէց վախնալով նոյն շուկայն դառնալով բոլոր քրիստոնէոցը՝ խառնութենքը կըոյցեն ու խոյս կուտան: Բաղաքի ընդհանուր կառավարիչը լսելով այս դէպքը՝ անմիջապէս քնութեան կ'ձեռնարկէ, և կռուոյն նախապատճառ եղող տաճիկը եռամեայ բանտարկութեան դատաւարանէն զատ, ուրիշներն ալ մէկ ամսուան և 15 աւուր համար բանտարկել կուտայ: — Կառավարութեան այս ազգունօրինութեան վրայ, քրիստոնէոցք տալահով ըլլալով կրանան խանութներնին:

Ա.ԶԳԱՅԻՆ

Ձէյթունէն մէկ քանի երեւելի ազգայնոց կողմանէ փետրուար 15 թուով գրուած նամակէ մը կիմանալով թէ՛ տեղւոյն ազգայնոց մէջ երբեք հռոմէականութեան միտում չկայ և ըլլալիք ալ չունի. և թէ՛ ժամէ ի ժամ կստանան որ հռոմէականութեան դիմող և տակաւին անդարձ մնացող երեք ազգայինք ալ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ դիրքը դառնան: Ասկէց զատ իմաց կուտան թէ հռոմէականաց կողմանէ եղած ջանքերն ընդունայն են, և Ձէյթունցիք մեր ազգային Պատրիարքարանի խնամոց վրայ վստահ են, զոր մինչեւ ցարգ այլ եւ այլ կարեւոր պարագաներու մէջ վայելեցին:

— Ս. Պատրիարք Հայրը անցեալ շաբթու մայրաքաղաքիս բոլոր թաղական խորհրդոց շրջաբերական գիր ուղղելով, և ծանուցանելով թէ Նիկիոյից և Գարա մուսալի մէկ քանի գիւղօրէից սովալուկ ազգայնոց օգնութեան համար մասնաժողով մը կազմուած և արդէն ազգային լրագրաց կողմանէ հրատարակուած է, կպատուիրէ յիշեալ խղճալի ազգայնոց համար Բաղաքի շրջապայեցուներ եկեղեցեաց մէջ, և անոր արդիւնքը՝ ինչպէս նաեւ մասնաժողոց նուէրները յիշեալ մասնաժողովին հասցունել:

Ռեալիս եմք որ Ս. Պատրիարք Հայրը թէ եւ ուշ բայց վերջապէս բարեհաճեր է զթալ բաղմաթիւ տառապեալ ազգայնոց վրայ և հրուէր կարգալ ժողովրդեան ձեռքնուտութեան: Կիսափաքիմք զխնալ այս տառապելոց համար Նորին Սրբազնութեան բրած նուէրին քանակութիւնը, հրատարակել ու միանգամայն հռչակել թէ Ս. Պատրիարք Հայրը նախ առնէ և ապա ուսուցանէ: Ո՛չ ապաքէն տուիլ ընդունելի և շահաւոր կըլլան այսպիսի յորդորները, եթէ յորդորողնախ իւր տուածը նշանակէ: Մենք կ'յիշեմք այնպիսի Գլուխներ, որոնք այսպիսի հարկաւոր պարագաներու մէջ հանդանակողաց առաջինը կըլլային, որով հանգանակութիւնը բեզմնաւոր ըլլալէն զատ իրենց յարգն ու վարկն ալ կըստմապատկեր Ազգին ըով:

— Պրուսայի նորընտիր Առաջնորդ արժ. Բարթոլոմէոս վարդապետը ամսոյս 4 ին յիշեալ քաղաքը հասնելով, թէ՛ ժողովրդեան և թէ՛ տեղական կառավարութեան կողմանէ սիրով ու մեծ պատուով ընդունուել է:

— Ստրաֆլար Բէհեատի մեծ. փալատական Գեորգ Էթիքեարին իւլայի երկրորդ աստիճան, և Բերայի քարոզիչ ու խառն ժողովոց անգամ Գալիպոլեան գեր. Խորէն վարդապետին չորրորդ կարգի Մէճլիսի պատուանշան շնորհուեցաւ կայսերական հրամանաւ:

— Երեքշաբթի օրը մայրաքաղաքիս Մասիս լրագրոյն մեծարդոյ խմբագիր — տնօրէնին հայրը մեծ. Սիմոն ազան իւր ոլթանամեայ մահկանացուն կնքած ըլլալով՝ հետեւեալ օրը ի Պէշիկթաշ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարուեցաւ արժանաւոր շքով, և մարմինը Էտիքեար — գալուի ազգային գերեզմանատունը ամփոփեցաւ:

— Երէկ խնայանք որ կիլիկիոյ Նիկոլայոս

Եսկիսկարողը երկրորդը զիր մ'ալ ուղղելով Ս. Պատրիարք Հօր, յայտնեմ է թէ՛ ազգային ժողովաց կողմանէ իրեն համար եղած քննութիւնն ու արուած վճիռը իւր բացակայութեանը եղած ըլլալով անընդունելի է և երկրորդ քննութեան պէտք է ձեռնարկել իւր ներկայութեանը. և եթէ այս բողոքագիրն ալ անընդունելի ըլլայ, պատճառաւոր է Բ. Գրան իրաւարարութեան գիւմելը. — Ս. Պատրիարք Հօրը, Նիկիոյ յոս Եսկիսկարողս այս յայտարարութեան և սպառնալեաց վրայ, տառնէն աւելի եսկիսկարողս հրաւիրագիր զրկել է ի խորհրդակցութիւն, բայց լաւձնութեամբ, միայն երեք Եսկիսկարողս գտնուել են, և չեմք գիտեր թէ ի՞նչ խորհրդակցութիւն եղեր է :

Ս. յա գէպքին վրայ մեր կողմանէ գիտողութիւն ընել աւելորդ կհամարեմք. միայն կըլարմանամք որ Ս. Պատրիարք Հօրը արդէն լուծուած ու վճռուած խնդրոյ մը վրայ խորհելու կըտուեսց և ուրիշներն ալ կհրաւիրէ : Ընթերցողք կիշեն թէ Նիկիոյ յոս Եսկիսկարողս այսպիսի բողոք մը մատուցանելը նոր բան չէ. այս անգամ աւելցած է սպառնալիք մը. բայց միթէ կարելի է կերպարանաւորութիւն վճիռ մը, որ արուած է քննութիւններէ՝ չերմ վիճաբանութիւններէ և հաղարարու փաստաբանութիւններէ ետքը, և զոր բոլոր Ազգը ընդունած է՝ խիստ արդար ու օրինաւոր գտնելով : Ս. Պատրիարքը ի զուր ձանձրութիւն յանձն կառնու և նոր դատում մը կաւելցունէ իւր անձին : Նիկիոյ յոս Եսկիսկարողս արուելիք պատասխանը գիւրին է. այսինքն՝ պէտք է զգացունել իրեն թէ, վճիռն անդառնալի է և այսուհետեւ բողոք ու սպառնալիք անօգուտ են. թէ՛ Ազգը չուզէր իւր կաթողիկոսութիւնը, և թէ՛ հետեւաբար, ինչպէս ինքն ալ իւր առաջին բողոքագրին մէջ յայտնած էր, կը պարտաւորի առանձնութեան տալ զինքը և աղօթող ըլլալ և զգաստութիւն կամ աւելի արդարաւորութիւն առնելու սրբ որ ինքն արժան կը համարի — ինդրել Ս. սուծմէ Ազգին համար :

— Կիշեն ընթերցողք որ ասկէց մէկ քանի ամիս յառաջ ծանուցինք թէ, Երուսաղեմաց Ս. Պատրիարք Հօրը ազգային վարչութեան միջոցաւ Եգիպտոսի ազգային կաթողիկոսները իրեն Երուսաղեմաց վանուց սեպհական ստացուածքը խնդրած ըլլալով, վարչութիւնը զրոյց Եգիպտոսի ազգային ժողովոյն զրկել այս մասին հարկաւոր եղած տեղեկութիւնները : Ս. հա, այս շարժում յանախակալ իմացանք թէ Եգիպտոսի ազգային ժողովը պատասխաններ է վարչութեան գրոյն, որ նշանակութեան արժանի է : Ժողովը կապաւորուանէ թէ՛ Եգիպտոսի մէջ եղած կաթողիկոսները Երուսաղեմաց սեպհական չեն, և եթէ Երուսաղեմաց վրայ կալուածագրեր կգտնուին՝ բարեհալք ազգայնոց կողմանէ կալուածները կտակուած ատեն Եգիպտոսի մէջ գալոց և եկեղեցի չըլլալուն համար է. թէ՛ հիմա գալոց և եկեղեցի ըլլալով հարկ չկայ Երուսաղեմաց վանուց անուան վերածել կալուածները : Միանգամայն կըխտեն թէ՛ թէ և կալուածները Երուսաղեմաց վանուց սեպհական ըլլան, անդ թուիւն չէ՛ զանոնք պահանջել և Եգիպտոսի ազ-

գային յառաջդիմութեան խախտարար ըլլալ : Ս. յա ժողովոյն գրոյն իմաստը : Հետամուտ եմք բուն զրոյն պատճէնը ձեռք բերել և հրատարակելու, ուսկից ազգի պիտի իմացուի թէ Եգիպտոսի պատաւարժան ազգայնոց կողմանէ ի պաշտօնէ տրուած պատասխանը սրբալի արդար և անհակառակելի է : Նոր բան մ'է այսպիսի աւելորդ ու անօգուտ խնդիրներ յարուցանելով Ազգը վեր ի վայր ընելը : Ազգը գոհ կըլլայ, եթէ Երուսաղեմաց պատաւարժան ուխտը ջանաց ազգային յառաջդիմութեան նպատակով ըլլալ՝ առձեռն ու նեցած կայից բարեւոք խնամ տանելով, և թոյլ տալով որ Եգիպտոսի ազգայինք ալ միւս կողմանէ վայել տանին յառաջդիմական գործերը գործելու, որոց՝ կըսեմք թէ, արդէն ձեռնարկել են : Ազգաւորութեան գործ չէ մի և նոյն Ազգի մէջ սեպհական նախնական խնդիր յուզել. Բոլոր մասցի ազգայինք այսպէս կիտրահին անշուշտ : Երուսաղեմաց Ս. Պատրիարքը հանգերձ իւր տիւն կրնայ անհուստ գտնուիլ այսպիսի խորհրդածութեան մը : Ազգային կալուած մը թող յօգուտ Ազգին գործածուի. վայել չէ թէ այս կամ այն անձին միջոցաւ և այս կամ այն տեղ գործածուել է :

— Կըսեմք թէ, խառն ժողովոյ կողմանէ Սահմանադրութեան վերաքննութեան գործոյն վրայ վերաքննիչ յանձնաժողովէն տեղեկութիւն ուղղուած ըլլալով, պատասխան տրուել է թէ՛ հարկ է քիչ մը ժամանակ ալ սպասել որպէս զի Բ. Գրան ներկոյ զբաղմանց ծանրութիւնը թեթեւաց :

— Սրբ. Տ. Երեմիա վարդապետը՝ որ ասկէց յառաջ Մշտ Առաջնորդութեան հրաժարած էր, կհաճի եղեր դարձեալ նոյն պաշտօնը վարել՝ տեսնելով որ վարչութիւնը իւր մէկ քանի խնդիրները կընդունի :

— Տրապիզոնէն մարտ 8 թուով դըրուած նամակ մը հետեւեալը կհաղորդէ մեզ :

« Սրբոց Վարդանանց սօնախմբութեան հանդէսը այս տարի աւելի փառաւոր կատարուելու և անոր հայրենասիրական վեհ ողին հասարակութեան արտին մէջ արթնցնելու միտք Լուս. դպրոցիս յառաջագէտ աշակերտները փետր. 25 ին քաղաքիս Հայ — Թատրոնին մէջ փառաւոր ներկայացում մը տուին Կարմիր — Վարդան ազգային երգախառն ողբերգութիւնը ի հինգ արարուածս հեղինակութեամբ Ն. Ս. Մէլգուրեանի, և Հայրառ ու Տգէտ երգախառն կատակերգութիւնը ի մի արարուած թարգմանութեամբ Լ. դպրոցին Ա. կարգի աշակերտներէն Թ. ձգնաւորեանի. — Զար Գարեգին ևս հանդիսականաց խնդրածք, Թատրոնը Հայ, Յոյն, Տաճիկ, Պարսիկ և Եւրոպացի ժողովրդեան բազմութեամբ լեցուած էր : Կարմիր — Վարդանայ հեղինակին զրիչն ու հաճաւորը արդէն հանրութեան ծանօթ ըլլալով աւելորդ է անոր վրայ գովեստ խօսիլ. հեղինակին ձգնաւոր քրիստոնէութեան ու հայրենասիրութեան ազդու խօսքերուն և բանաստեղծական ընտիր գրուածքին օգնելով նաեւ գերասանաց համեստ ու աներկիւզ խօսածքը և ամեն կէտերու յարմար ձևերն ու վեհ շարժումները

խիտ մեծ տպաւորութիւն ըրաւ հանդիսականաց արտին, որոց խնդրանք բարեկենդանի ատիւ պարտաւորեցան ազայք հինգ անգամ ներկայացնել, ամեն անգամուն ալ ամեն ազգեր իրենց ներկայութեամբ պատուեցին : Ներկայացողը թէպէտ 12-17 տարեկան և առաջին անգամը թատերաբեմը ելնելին, այսու ամենայնիւ իրենց ջանիւքը և հեղինակին առաջնորդութեամբ հասարակաց անկախութեան վեր խիստ լաւ ձևացուցին իրենց մասերը, որ ամեն ազգի հանդիսականք իրենց զարմանքը կցայտնէին սաստիկ ծափահարութեամբ. մասնաւոր նշանակութեան արժանի են Մ. Ելմասեան, Զ. Մակարեան, Տ. Շէհրիկեան, որոնց առաջինը կը ներկայացնէր Ս. Յովսէփ Վաթիկոսը, երկրորդը զՄեծ Մամիկոնը, վերջինը՝ վատ Վասակը. ինչպէս նաեւ Ա. ձգնաւորեան և Լ. Հովիւեան պատանիները, որոնք որը քոյր ու եղբայր դաւառէ գաւառ թափառական կը շրջէին ի խնդիր քաջին Վարդանայ, ծագկանց փոռնիք ու պախկնիք հիւսած Հայոց — Ազնիկներ երգով մը կարմիր — Վարդան կը հարցնէին Հայ ազնիկներու, մեծ փառ վաք մ'ու եռանդ մը կը ցցունէին Հայրենեաց Փրկիչը տեսնելու. կը յաջողին դանել զՎարդան հինգերորդ արարուածին մէջ, ուր կըրկնելով նոյն երգը իրենց նուէր բերած ծագկանց պախկնիքով կը պախկն ու կը փառաւորեն վարդեր սփռելով վրան. իրենք ալ կը պախկնուին հանդիսականաց կրկին կրկին դէպ ի տեսարանը թուցած աղանջներով. ուժգին ծափահարութեանց, կեցցէներու ապրիքներու հետ կրկնութիւն կրկնութիւն միայն կը լուսէր. խիտ արաւաքժ էր այս տեսարանը, շատերն այս, թաշկինակներով արտասուքնին կը սրբէին, կը գովէին որը քեզ ու եղբոր ջերմ խղճը, որ զարմանալի փափաքանք զՎարդան զՎարդան միայն իրենց արտին լոյսն ու Հայրենեաց ազատարարը կուզէին տեսնել, Հանդիսականք սաստիկ ծափահարութեամբ իրենց գոհունակութիւնը յայտնելով կրկին կրկին ի տես հըրաւրեցին գնդինակին, ինչպէս նաեւ կատակերգութեան թարգմանիչն, որ քիչ պատիւ չի բերէր Լ. Գալոցիս յառաջագիմութեանը : Փետրվարի 25 չաքաթ ցերեկն ալ ներկայացում մը տրուեցաւ յատկապէս կանանց համար իրենց խնդրանքը, որոնք չէին կրնար գիշերները գալ թատրոնին օթեկանները քիչ ըլլալուն համար : Վերջին երկու գիշերներն ալ ի պատիւ եւրոպացի հանդիսականաց Բիթիա և Տամոն մէկ արարուածով թատերգութիւնը աւելցաւ զաղղիւրէն լեզուաւ, որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ եւրոպացոյց առջև, որոնք ուժգին ծափահարութեամբ իրենց գոհունակութիւնը կցայտնէին, ու կը գովէին զարմանալով տղայոց դաղիւրէն լեզուի մէջ ալ ցցուցած յաջողակութեան վրայ, որ իրենց այս ուսման մէջ ալ ունեցած յառաջագիմութեանը մեծ աւագոյց է : Հայոց — Ազնիկներ երգը բազմաք խնդրանք թատրոնին մէջ հասը 20 փարայի կը վաճառուէր, զոր հանդիսականք սիրով կը գընէին :

Այսպէս մեծ փառաւորութեամբ կատարուեցաւ այս տարի հոս Սրբոց Վարդանանց հանդէսը, և գուարճալի ու օգտաւէտ բարեկենդան մ'ունեցաւ Տրապիզոնի Հայոց :

— Երկուշաբթի օրը փարիզէն մայրաքաղաք հասաւ մեծարգոյ տաքթոր Մա. նուէլ Բ. Խաթիւնեան, ինչպէս արդէն ծանուցինք՝ հետք բերելով յիշեալ հռչակաւոր մայրաքաղաքին բժշկական ճեմարանին վկայականը։ Մեծ. Խաթիւնեանի այս փառաւոր յաջողութեան վրայ կրեւրկրիմք, վստահ ըլլալով թէ նա իւր ազգասիրական և մարդասիրական ազնիւ յատկութեանց վրայ բժշկականութեան կենցաղօգուտ արուեստն ալ աւելցուցած ըլլալով, պիտի կրնայ բարւոք ծառայութիւն մատուցանել թէ իւր Ազգին և թէ մարդկութեան։ Տաքթոր Խաթիւնեան մատաւր ցուցուելու արժանի է, ըստ որում՝ այլոց պէս չէ թէ հայրենի հարստութեան շնորհիւ այլ ամեն կարօտութեանց ու անձկութեանց համբերատար ոգւով գիմակալելով և չորս ամբողջ տարիներ օտար աստղերու ներքեւ նժդեհութեան կեանք վարելով հասաւ իւր անձկալի նպատակին, և ահա եկաւ աւելցաւ ազգային նշանաւոր բժշկաց կարգին մէջ, յաւաքութիւն և ի պարծանս իւր բոլոր բարեկամաց և ընդհանուր Ազգի։

Այս առթիւ, հրապարակաւ իսկ կը շնորհաւորեմք մեր վաղեմի մտերմին մեծ. Տաքթոր Խաթիւնեանի այս նշանաւոր յաջողութիւնն ու վերադարձը, որուն կըստ պատէինք անձկացրեաց սրտի։

— Կէյսէի Միջագիւղէն դըռուած է մարտ 4 թուով։

« Գլուղի Ս. Սահակեան վարժարանի սանունը փետր. 22 ինչորեքշաբթի երկուց նախաժողով մատուցին ի յիշատակ Ս. Վարդանայ. եւ առաւօտունը որ էր տօն Ս. Վարդանայ, փոքրիկ հանդանակութեամբ մը եկեղեցւոյն բոլոր կանգնեցին ու ջանքեր լուսաւորուելով, Ս. Պատարագէն յետոյ չքեղ հանդէս կատարեցին ի պատիւ յիշատակի յիշեալ հայրենաշուէր նահատակաց։ — Վարժարանին մէջ ալ փառաւոր հանդէս մը եղաւ ի ներկայութեան բազմաթիւ ժողովրդեան։ Ազգային սրբաւորութեան կրօնքէն զտու, մէկ քանի ճառեր ալ կարդացուեցան. գլխաւորն աշակերտներէն Պ. Տրդատ Մարտիրոսեան ճառախօսաց առաջինը եղաւ, որ միութեան բարեաց վրայ գեղեցիկ կերպով խօսեցաւ. ասոր յաջորդեց ուրիշ մը. ասիկէն ետքը ազգու ճառ մը կարդաց վարժարանին կառավարիչ յարգեց Պ. Արաքսի Գ. Թաղաւորեանը՝ զոր հայկական դաստաւր պատուելի Թաղաւոր Գ. Թաղաւորեանց շարադրած էր. ասիկա ալ քիչ ազգեցութիւն չըբաւ հանդիսականաց. դարձեալ մէկ քանի աշակերտներ մէկ մէկ ճառ կարդացին, եւ յարգեց Պ. Ազատ Մ. Ազատեանց յորդոր մ'ուղղեց։ Նշանակութեան արժանի է վարժարանի երեւմի դասատու ընկերանցի յարգեց Պ. Մարտիրոսի ատեն նախաժողովինը, որով վերջ տուաւ հանդիսին՝ Վարդանայ հայրենաշուէր նահատակութեան տարեդարձի հանդէսը ամեն տարի կատարելու անհրաժեշտ պէտքը զգացունելով ազնիւ հանդիսականաց։

2-եմ մտնար յիշել նաեւ էջմէի նորակազմ գիւղին մէջ փառաւոր չքեղութեամբ կատարուած Վարդանայ հանդէսը, ջանքեր կիւրծեցին Պ. Յովակ պատուելի դասատուն և Ս. Եղիշեայ դպրոցի սանուց։

ԱՅԼԵԻԱՅԼԻՔ

Անցեալ կիրակի նաւապետ մը կամուրջին վրայ դըրանին մէջ յանկարծ շարժում մը կրմանայ, եւ ձեռքը դըրանը խօթելով, օտար

ձեռք մը կրնէ որ իւր ժամացոյցը կողմնար։ — Ի՞նչ կրնան թշուստ պօռաց, նաւապետը։ — « Կուզէի ժամացոյցդ նայիլ, պատահաւնեց անձանիօքը, անոր համար առանց զգուշութեան ժամացոյցդ քաշեցի. ուշադրութեամբ դէպ ի նաւահանդիսաւր գիտելդ տեսնելով, չուզեցի դընդ չփոթել »։ Իսկ նաւապետը այս դողին ճարտար քաղաքավարութեան ուշ չընելով զինքը օտարկանութեան մատնեց։

— Հիւսէին և Ահմէտ անուն անձինք աւմեն օր աղօթից ժամանակ Սամաթիոյ մզկիթը կ'յաճախէին։ Իրենց արտաքին դէմքը երկու դաժուլիւն կ'ցուցնէր. աչքերնին խոնարհած, մէկ ձեռքը կուրծին վրայ, միւս ձեռքով համրիչ քաշելով, եւ շրթունքնին միշտ շարժելով յամբարալ կըբալէին, թաղին առձիկները անոնց անցնելու ժամանակ, կարգաւ կ'կայնէին եւ ոտմար իսկ իրենց հանդերձը պագնելու կ'ոտնարէին։ Իրենց սովորութեան համեմատ դարձեալ երկուշաբթի օրը մզկիթ եկան. աղօթքէն ետքը միւս հանդիսականաց հետ դուրս ելնելու տեղ, խորհրդածութեան մէջ ընկզմած մնացին։ Խոսքը իրենց ջերմեանքութեան օրինակ առած էր. բայց վարկեան մը դուրս ելնել ստիպուելով դանձաբանութեան թողուց. շուտով այս կեղծ բարեպաշտները յարմար առիթը չ'կորսնցնելով ոտկիէ աշտանակ մը կ'ոտնան, եւ իրենց վերարկուին տակ ծածկելով կովսին հեռանալ, Նոյն ժամանակ Խմբը այս դործը տեսնելով, երկու բարեպաշտներուն ետեւէն կ'վազէ, դուրսը ճամբու վրայ կ'թողուն աշտանակը, որ իրենց փախուստը կարգիւէր. բայց եւ այնպէս իսկոյն կ'ընտելին։

— Գաղղիոյ մէջ քան երեք տարեկան եւ ըրտասարգ կին մը իւր ամուսնոյն վրայ մարդասպանութեան փորձ մը ըրեր է, որ հետեւեալ կերպով կ'պատմուի։ Մանկամարդ տիկինը իւր ամուսնոյն օրիորդի մը հետ ունեցած յարաբերութիւնները իմանալով, անոր ամուսնութեան անհաւատարմութեանը վրէժնորդի ըլլալ ուզեր է. ուստի ամուսնոյն հրացանը կը լեցնէ եւ անոր եղած տեղը կ'երթայ, զինքը հոն դանկով նոյն օրիորդին եւ ուրիշ անձանց հետ, հրացանը ամուսնոյն կուրծքին կ'աղարկէ. բայց եւ այնպէս ինքն ալ կ'ընտելի։ Տես, որ ատորձան արկածից մէջ կ'զգէ զմարդ տարաբաղդ սէրը։

— Լա Ֆրանս լրագրոյն մէջ կ'կարդամք թէ կայսրը Թիւրքիի պալատէն դուրս կայաբանը իջեր է, ու հոն դուրսը թան երկու համար պէտք եղած անօթները բերել տալով իւր ներկայութեանը զինուորաց թանը երկու ատուր ու համը նայելն յետոյ զինուորաց բաժնէ տուեր է ըսելով թէ « Հիմա, պարոններ, կ'ընաք ուսել դպն »։ — Աւելորդ է ըսել, կըսէ նոյն լրագրողը, թէ կայսեր այս պարզ եւ բարեհալ դործը մեծ հաճութեամբ ընդունուեցաւ բոլոր զօրքերէն։

— Երեւելի բնագէտ մը հաստատուելով թէ հին եւեթերկալ փայտերով երկուսն հալը կ'ընտելան, կ'զգուշացունէ հալագործները որ հաց երկու համար այս տեսակ նիւթեր չըգործածեն։

— Նոր վիճակահանութենէ մը միջին հաշուով կ'իմացուի թէ՝ Երուսաղիմայ մէջ 7400 Հրեայ, 5000 Մահմետական եւ 5400 Քրիստոնեայ կ'ապրեն։ Յոյնք Քրիստոնէից մեծ մասը կ'ապրեն 2000 հոգի ըլլալով. իսկ Լատինք 900 հոգի են։ Մահմետականաց մէջ կ'ապրեն ութը ընտանիք, որ կ'ապրին թէ խաչակրաց ժամանակ երուսաղէմը զրուստըն սերունդէն են։

— Տակաւին մինչեւ հիմա աշխարհիս մէջ նաման չ'առնուած խոշոր թնդանօթ մը փարիզի առաջիկայ Արուեստահանդէսը պիտի զըր-

կուի եղեր։ Կըսեն թէ այս թնդանօթը 4000 կենդինար այսինքն 44 հազար օխայ է. եւ ամեն մէկ հարուածին ծախքը 25000 դրչ կըլլայ։ Երկաթուղեաց տեսչութիւնը յանձնառու չեն եղեր այս թնդանօթը Գաղղիա փոխադրելու, վախճալով որ ճամբաները կաւրէ եւ վստահ մը կ'պատահի։ Փոխադրութեան համար ուրիշ միջոց մը կ'մտածուի եղեր։

Յիշեալ Արուեստահանդէսին համար փարիզ երթալու գիտաւորութիւն ունեցող երեւելի անձինք առայժմ հետեւեալք են. — Բորթուկալի թագաւորն ու թագուհին, Անգլիոյ Խաւիայ Դուքսին եւ Ֆրիւմէնկի դաճածառանդները, ճարմնի թագաւորին եղբայրը, Եգիպտոսի իշխանն, Դուքսին եւ Բրուսիոյ թագաւորները։

— Հունգարացոց սովորութիւն էր Աւստրիոյ կայսեր թագնակութեան ատեն, իւրեւ Հունգարիոյ թագաւորին ընծայ մ'ընել։ Այս անգամ պիտի ընծայեն երեք զրահաւոր նաւեր՝ Հունգարիա, Ֆրանսիական Յովսէփ, եւ Եղիսաբէթ անուանելով, որոնք հասարակաց պաշտպանութեան պիտի ծառայեն։

Շատերուն յայտնի է թէ կ'ընտելին բազմաթիւ Հայ վաճառականներ, որոնց տներակները բոլորովին անկարգ անկանոն ու անմաքուր են, և թէ՛ շատերը խառն գալս անձերու զոհած են, իրենց բաղդը, պատիւը, երջանկութիւնն ու կեանքը։ Զմլուռնից ազգայիններէն մեծարգոյ Արմենակ Գ. Կոստանդեան նկատելով այս մեծ պակասութիւնը և վախճալով դարման մ'ընել, Գոթթակա զոհարակալին աւանդով աշխատատեղութիւն մը Տէտէեանց մամուլին միջոցաւ իւրոյ ընծայել է, որ իւր գիւրուսոյց սնովը անշուշտ կրնայ օգտակար ըլլալ թէ՛ ազգային վաճառականաց և թէ՛ դպրոցէ ելած բազմաթիւ աղքատ տղայոց, որք տոմարակալութեան արուեստին անուղեակ ըլլալով չեն կրնար Հայ վաճառականաց ծառայել, որով թէ՛ իրենք և թէ՛ նորա կ'օգտին։

Զեմք վարանիլ, յանուն ազգային ընդհանրութեան՝ հրապարակական շնորհակալութիւն մատուցանել մեծարգոյ Կոստանդեանի, որ այսպիսի բարեօգուտ աշխատութիւն մը կ'ընծայէ Ազգի։

Կժախտի Մահմուտ փաշա զրախճառ Գալափեանի խանութը, ի զին 5 ֆրանկ։

Լրագրի զրախնեակը կժախտին հետեւեալք։

Սկզբունք դաստիարակութեան, երկու հատոր	20 դրչ
Լուսանկար պատկեր Շահնազարեան կարապետ վարդապետի	5 "
Առողջարանութիւն	8 "
Մատենադարան ժողովրդեան	2 "
Ներկայիս	3 "
Հաւաքածոյ Հայկական ասացուածոց	4 "
Պատկեր Լեւոնի	7 "
Կիլիկիա կազմեալ 1863	5 "
" " 1864	20 "
" " 1865	20 "
Փունջ " 1866	20 "

ՏՆՕՐԻՆ ԵՒ ՏԵՐ ԼՐԱԳՐՈՅՍ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒԲԵՆԻ Յ. ԲԻՐԲՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՖԻՆԱՆՍԻՍ ԵՐԿՐԵՐԻ ԲԻՐ 19.